

تخصص گرایی در تضعیف نفت
«پژوهشگاه نفت اول از مایشگاه بود و نمی‌دانم چرا موافقت کردند که پژوهشگاه شد، اینها موافقت کردند و انداختند گردن ما، به نظر من از این پژوهشگاه کار تحقیقاتی در نمی‌آید، مگر کارمند دولت می‌تواند اختراع کند، ما سالانه صدها میلیارد تومان برای پژوهشگاه نفت هزینه می‌کنیم ولی هیچ چیزی عاید ما نمی‌شود». این بخشی از اظهارات هفته گذشته وزیر نفت در اجلاس سراسری رؤسای دانشگاه‌هاست.

بیژن نامدار زنگنه با وارد کردن انتقاداتی به مهم‌ترین نهاد پژوهشی نفت خواستار تغییر مدل کاری پژوهشگاه صنعت نفت شد و نشان داد پس از تضعیف و تعطیلی آموزشگاه‌های فنی و دانشگاه صنعت نفت این بار روی پژوهشگاه صنعت نفت تمرکز کرده‌است. مشخص نیست چرا زنگنه پس از ۱۲ سال وزارت به این نتیجه رسیده است ولی اظهارات وی در خصوص خروجی کار پژوهشگاه صنعت نفت نشان می‌دهد وی تخصص غیرقابل وصفی در تضعیف نهادهای نفتی دارد.

زنگنه، پژوهشگاه صنعت نفت را در حد یک «آزمایشگاه» تنزل داد و با بیان اینکه خروجی کار آن به کار وزار نتخانه نمی‌آید، مدل دیگری را ارائه داد که بر اساس آن دانشگاه‌های کشور جایگزین این پژوهشگاه شود درست مانند مدل فکری ژنرال که معتقد است با تضعیف دانشگاه صنعت نفت، باید سایر دانشگاه‌ها را تقویت کرد.

مدل فکری وی زنگر فز برپا راننده‌سازی و شعبه‌سازی رشته‌های فنی در سایر نقاط کشور مثل کرمانشاه استوار است به طوری که حتی گفته‌است از قرار گرفتن رشته‌های تخصصی صنعت نفت در دانشگاه شهید چمران اهواز استقبال می‌کند؛ دانشگاهی که دانشگاه صنعت نفت را به عنوان رقیب خود در خوزستان می‌بیند ولی وقتی زنگنه بر این مهم تأکید دارد، به معنای آن است که دانشگاه صنعت نفت در نگاه وی یک عنصر هزینه‌ساز و مزاحم است.

همین استدلال هم در دوره نخست وزارت او رخ‌نمایی می‌کرد، جایی که وی مدام می‌گفت نفت به خروجی‌های آموزشگاه‌های فنی نیاز ندارد و باید کارکنان جدید نفت را از دانشگاه‌ها و با دانش آکادمیک‌تر جذب کرد. آن استدلال باعث شد تا رشته‌های نفتی در دانشگاه‌های کشور به‌وجود بیاید ولی پس از چند سال مشخص شد این اقدام مشکلات فراوانی را برای مناطق عملیاتی به‌وجود آورد و کمبود نیروهای فنی و آموزش دیده در رده تکنسین، همین امروز هم مشکل اصلی صنعت نفت است.

حالا همین استدلال‌ها نیز درباره پژوهشگاه صنعت نفت وجود دارد؛ او روی پول‌هایی که در پژوهشگاه خرج می‌شود دست گذاشته و عنوان می‌کند به درد نفت نمی‌خورد، درست شبیه همان توجیهی که برای دانشگاه صنعت نفت به کار می‌برد و می‌گوید: «فراغ‌التحصیلان دانشگاه صنعت نفت باید حداقل سوادی داشته باشند!»

اینکه نتیجه کارهای پژوهشگاه صنعت نفت طی ۲۰ سال اخیر چگونه بوده خود نیازمند مقاله دیگری است ولی اگر هم ضعیفی در این پژوهشگاه وجود دارد یا انتقاداتی به آن وارد است، باید به فکر اصلاح بود و نه آنکه با تخریب آن به فکر مدلی دیگر بود که مشخص نیست عاقبت آن به کجا می‌رسد. البته مدل فکری وزیر نفت مشخص است، او معتقد است کار پژوهشی در بدنه دولت جواب نمی‌دهد و باید برسون بسیاری را در پیش گرفت، در دوره سوم وزارت خود دانشگاه‌ها را طی قرار داده‌های وارد کارهای پژوهشی نفت کرد ولی تا به امروز خروجی خاصی را از این تفکر ندیده‌ایم.

امروز نوبت به پژوهشگاه صنعت رسیده است؛ جایی که وزیر نفت آن را قبول ندارد و همه موفقیت‌ها و شکست‌های آن را بر حساب ناکارآمدی این نهاد می‌نویسد و بهترین راه را پاک کردن صورت مسئله می‌داند. چنانچه پژوهشگاه صنعت نفت نتوانسته به تحقق اهداف وزارت نفت جامه تحقق ببوشاند باید به فکر بوطرف کردن مشکلات موجود باشیم و نه آنکه تا چالشی به‌وجود بیاید برنامه‌های «حذف» را روی میز قرار دهیم.

همین تفکر البته درباره مؤسسه مطالعات بین‌المللی انرژی نیز صدق می‌کند؛ مؤسسه‌ای که در دوران نخست وزارت زنگنه بنا نهاده شد ولی وزارت نفت نسبت به بهره‌گیری از نتایج مطالعاتی آن بی‌تفاوت است و همین موضوع موجب دل‌سردی مدیران و کارشناسان آن شده است به طوری که این مؤسسه تبدیل به مکانی برای مطالعه و تحقیقاتی شده که وزارت نفت محلی به آن نمی‌گذارد.

خوشبختانه وزیر نفت در ظاهر تأکید بسیاری بر پژوهش دارد ولی در عمل، گرایش به رؤیاپردازی و نگار تخریب و یک موجب شده است تا افکار اقلیتی غیر نفتی، برای حذف این نهادها بسیج شوند و وزیر نفت هم آن را دنبال کند. پژوهشگاه صنعت نفت و سایر نهادهای آموزشی – پژوهشی نفت مورد قبول وزیر نیست و خود آگاهد که در صورت هرگونه موفقیت با برخورد سرد وزیر مواجه می‌شوند لذا وقتی اظهارات هفته گذشته زنگنه را شنیدند بیش از گذشته دلسرد شدند؛ دلسردی‌ای که قطعاً به ضرر صنعت نفت تمام خواهد شد، ناامیدی‌ای که پس از وزارت زنگنه تبعاتش مشخص می‌شود و در آن روز، مسئولیت نخواهد پذیرفت.

وزیر چهار دوره‌ای نفت؛ از لزوم آموزش و پژوهش می‌گوید، اما به اجرا که می‌رسد با دلس به جان این نهادها می‌افتد و به جای تصحیح روند موجود همه آنها را به مثابه هزینه می‌بیند. اینجاست که می‌توان فرق نگاه مهندسی و آماری را با نگاه استراتژیک درک کرد. پژوهشگاه صنعت نفت را باید قربانی دیگری در پازل تفکرات وزیر نفت دانست و البته این قربانی آخرین قربانی هم نیست.

گزارش یک

میناز قاسمی

گزارش تحلیلی «جوان» از کیفیت صادرات بر مبنای داده‌های آماری

سیاست صادراتی بر توسعه خام‌فروشی است!

بر خلاف مسیر جهانی، ما بر خام‌فروشی و کالاهایی با حداقل فرآوری متمرکز شده‌ایم و اجازه ایجاد ارزش افزوده به صنایع پایین‌دستی را نمی‌دهیم

بر اساس آمار طی ۱۶ سال گذشته روند صادرات مواد خام و کالاهای صنعتی نهایی ایران بر خلاف کشورهای جهان بوده‌است به طوری که سهم صادرات مواد خام و اولیه ایران از کل صادرات از ۶۰ به ۹۵ درصد رسیده و روند صعودی داشته و در سایر کشورهای این روند، نزولی و بین ۳۰ تا ۴۰ درصد در نوسان بوده‌است. همچنین سهم صادرات کالاهای صنعتی و نهایی از کل صادرات در ایران روند کاهشی داشته و سهم صفر تا ۱۰ درصد در نوسان بوده، در حالی که همین عدد در سایر کشورهای جهان در سال ۲۰۰۰ میلادی حدود ۵۵ درصد بوده و با افت و خیز اندک در سال ۲۰۱۶، ۵۴ درصد از کل صادراتشان را تشکیل داده است. اکنون این سؤال مطرح است دلیل رشد صادرات مواد خام و کاهش صادرات کالاهای صنعتی و نهایی در ۱۶ سال گذشته چه بوده‌است؟

صادرات ایران همچنان بر محور فروش محصولات خام و واسطه‌ای می‌چرخد. به جز نفت که با خام‌فروشی آن، کشور را از ارزش افزوده حاصله از فروش فرآورده‌های آن محروم می‌کنیم؛ در فروش کالاهای غیر نفتی نیز با معضل خام‌فروشی و با حداقل فرآوری روبه‌رو هستیم. خام‌فروشی مواد معدنی آهنی در اقتصاد ایران با توجه به نظام پارانهای، سودهای کلان بانکی، مالیات‌ها، شرکت‌های بزرگ رانتی وابسته به دولت و… معضل بزرگی به‌شمار می‌رود؛ در حالی‌که برای فرآوری این مواد باید برنامه‌ریزی دقیق و منسجمی انجام شود. در شرایط رکود به دلیل نداشتن تقاضای داخلی

اشتهال

قطع بیمه کارگران فصلی در دوره بیکاری و برقراری مجدد در زمان شروع فصل کار منجر به تعویق زمان بازنشستگی این گروه از کارگران شده؛ این موضوع یکی از دغدغه‌های مهم این‌کارگران است. به گزارش مهر، عمده کارگران فصلی در مشاغل حوزه کشاورزی مشغول به کارند که بسته به نوع محصولات ممکن است زمان بیکاری آنها در نیمه نخست سال یا نیمه دوم سال به ویژه از ماه آبان تا پایان هر سال متغیر باشد. به هر روی نگرانی از معاش در دوران بیکاری یکی از مهم‌ترین دغدغه این دسته از کارگران است. در همین زمینه نامه‌هایی در

سرویس اقتصادی ۸۸۹۸۴۳۹

روزنامه جوان | شماره ۵۱۹۵ | ۲ مهر ۱۳۹۶ | ۲ محرم ۱۴۲۹ |

سرویس اقتصادی ۸۸۹۸۴۳۹

گزارش تحلیلی «جوان» از کیفیت صادرات بر مبنای داده‌های آماری

سیاست صادراتی بر توسعه خام‌فروشی است!

بر خلاف مسیر جهانی، ما بر خام‌فروشی و کالاهایی با حداقل فرآوری متمرکز شده‌ایم و اجازه ایجاد ارزش افزوده به صنایع پایین‌دستی را نمی‌دهیم

به‌طور عمده مربوط به کالاهای واسطه‌ای بوده‌است به‌طوری‌که این بخش از افزایش ۱۳/۸ درصدی در سهم سبد صادراتی و در حدود ۴۰ درصد رشد ارزش دلاری صادرات برخوردار بوده، در حالی‌که کالاهای سرمایه‌ای با کاهش ۱/۱۲ درصدی و کالاهای مصرفی با افزایش ۷/۴۷ درصدی در ارزش دلاری صادرات مواجه بوده‌اند.

به عبارت بهتر برخی بنگاه‌های وابسته به دولت و خصوصی بزرگ که از رانت آب رایگان و انرژی ارزان و مواد اولیه تقریباً مفت بهره می‌برند، تنها هدفشان ارزآوری به هر قیمتی و بی‌توجهی به صنایع پایین دستی است. این بنگاه‌ها با اعمال نفوذ خود در دستگاه‌های تصمیم‌سازی مانند سدی که اجازه استفاده از امکانات موجود برای صنایع پایین‌دستی نمی‌دهند، مانع از تولید ارزش افزوده بالاتر می‌شوند و این دقیقاً بیانگر این است که سیاست صادراتی ما فراغ از اینکه نرخ ارز چه قیمتی در قیاس پول ملی ما دارد، توصیه به خام‌فروشی دارد.

بر اساس این گزارش، صادرات کالاهای واسطه‌ای در سال گذشته هم در ارزش و هم در سهم سبد صادراتی کشور نسبت به سال ۱۳۹۴ با رشد قابل ملاحظه‌ای روبه‌رو بوده‌است به‌طوری‌که از نظر ارزشی در حدود ۴۰/۱ درصد رشد را تجربه کرده و سهم آن نیز از ۶۵ درصد در سال ۱۳۹۴ به حدود ۷۴ درصد در سال ۱۳۹۵ افزایش یافته است. در حالی که سهم کالاهای مصرفی در سال جاری با وجود رشد ۷ درصدی در ارزش صادرات کاهش یافته است. سهم کالاهای مصرفی در سبد صادرات کشور از ۹۲/۱ درصد در سال ۱۳۹۴ به حدود ۱۶/۷۴ درصد کاهش و در مقابل ارزش آن در این مدت از ۶ میلیارد و ۸۴۳ میلیون دلار به ۷ میلیارد و ۳۵۴ میلیون دلار افزایش یافته است. همچنین کالاهای سرمایه‌ای صادراتی کشور در این مدت دارای سهمی تقریباً ثابت در حدود یک درصد بوده و از نظر ارزشی نیز با یک درصد کاهش روبه‌رو بوده‌است!

به بنا به آنچه آمارهای مطرح شده در نیک کلی می‌ساند می‌دهد این است که در اثر سیاست‌های صادراتی ما در این سال‌ها توسعه صادرات کالاهایی را دنبال کرده‌ایم که مرتب در بازارهای جهانی در حال کاهش قیمت هستند. براساس آمار حدود ۶۶ درصد از صادرات کالاهای کشاورزی کشور را این دسته تشکیل داده‌است. ارزش صادرات هر دو گروه مواد خام و غذایی و واسطه‌ای صادراتی کشور را در سال ۱۳۹۵ نسبت به سال ۱۳۹۴ به ترتیب با رشد ۱۷/۴ و ۱۴/۷۳ درصد مواجه بوده‌است. همچنین حدود ۹۲/۲ درصد از ارزش محصولات صنعتی صادراتی توسعه‌یافته را مواد خام و در سال ۹۰/۷۳ درصد آن را محصولات فرآوری شده تشکیل داده‌است. ارزش صادرات هر دو گروه مواد خام و غذایی و واسطه‌ای صادراتی کشور را در سال ۱۳۹۵ نسبت به سال ۱۳۹۴ به ترتیب با رشد ۱۷/۴ و ۱۴/۷۳ درصد مواجه بوده‌است. همچنین حدود ۹۲/۲ درصد از ارزش محصولات صنعتی صادراتی توسعه‌یافته را مواد خام و در سال ۹۰/۷۳ درصد آن را محصولات فرآوری شده تشکیل داده‌است. ارزش صادرات هر دو گروه مواد خام و غذایی و واسطه‌ای صادراتی کشور را در سال ۱۳۹۵ نسبت به سال ۱۳۹۴ به ترتیب با رشد ۱۷/۴ و ۱۴/۷۳ درصد مواجه بوده‌است.

کارگران فصلی نیمی از سال بیمه ندارند

علی‌بیگی، رئیس کانون عالی شوراهای اسلامی کار کشور با اشاره به اینکه بخش عمده فعالیت کارگران فصلی در فصول بهار و تابستان است گفت: به دلیل اینکه بخش عمده‌ای کارگران فصلی در حوزه کشاورزی مشغول به کار هستند بنابراین این کارگران از اواخر مهرماه بیکار می‌شوند و در جست‌وجوی سایر مشاغل هستند. علاوه بر این کارگرانی که در برخی از بنگاه‌ها و کارگاه‌هایی که در مقاطعی از سال فعالیت دارند مشغول هستند جزو کارگران فصلی قرار دارند. رئیس کانون عالی شوراهای اسلامی کار کشور با تأکید بر اینکه دولت باید به طور خاص برای کارگران فصلی چاره‌اندیشی کند، می‌گوید:

گرانی ۱۰ درصدی اجاره‌ها در تابستان

خبر فراق سه ماه تابستان ۹۶ با فرارسیدن پاییز و افت تقاضا در بازار اجاره‌بهای مسکن، موجران تغییر رویکرد داده و املاک خود را با ترکیبی از رهن و اجاره به مستأجران پیشنهاد می‌دهند. به گزارش تسنیم، تابستان ۹۶ فرازهای زیادی را برای مستأجران کشور به همراه داشت. از همان ابتدای شروع سال جدید مزمره کاهش نرخ سبد سیرده‌های بانکی باعث شد تا چند هفته پیش از آغاز نقل و انتقالات مستأجران، بازار اجاره‌بهای مسکن دستخوش تغییرات اساسی شود. درست میشک انتقالات تابستان سال گذشته،اواخر بهار پارسال دولت کاهش نرخ سبد سیرده‌های بانکی را عملیاتی کرد تا شاید بااین کار رونقی به بخش صنعت کشور بدهد، اما نه سال گذشته و نه امسال بخش تولید کشور، عمس‌العمل چندانی به کاهش نرخ سبد بانکی (در کوتاه‌مدت) نشان نداد.

این در حالی بود که بازار اجاره‌بهای مسکن متحمل بیشترین تأثیر شد؛ تابستان ۹۵ نرخ اجاره‌بها به مدد کاهش نرخ سبد بانکی تا ۵۰ درصد افزایش یافت. امسال نیز همین رویه تکرار شد و نرخ اجاره‌بهای واحدهای مسکونی حدود ۵۰ درصد رشد کرد، گرچه مسئولان، مدیران و دست‌اندرکاران مسکن معتقدند نرخ اجاره‌بها حدود ۱۰ درصد افزایش یافته‌است.

گریه‌خیز

فولکس هم بدون ساخت داخل به ایران آمد

فولکس واگن در حالی رویه واردات محصولات خود را به کشور ما در پیش گرفته که قرار بود این شرکت برای ماندن در ایران توجه جدی به ساخت داخل محصولات خود کند. به گزارش تسنیم، مطابق اعلام مسئولان وزارت صنعت قرار بود در همکاری مشترک فولکس واگن آلمان با ماموت اولویت همکاری دو شرکت بر تولیدات مشترک باشد به نحوی که قبل از اتمام این قرارداد صالحی‌نیا، معاونت امور صنایع وزارت صنعت گفته بود: «در صورت تحقق این موضوع، دو شرکت به تولید مشترک در عرصه خودروی سواری خواهند پرداخت که از دستاوردهای واج خواهد بود.»

بر همین اساس بنا بر اعلام شرکت فولکس واگن مقرر شد تا در ابتدای قرارداد، این شرکت با دو مدل از خودروهای پرفروش کار خود را در ایران آغاز و سپس برای تأمین نظر مشتریان، به سراغ محصولات دیگر این برند آلمانی هم برود. بیان این صحبت‌ها و تأکید وزارت صنعت بر تولید مشترک نشان می‌دهد که فولکس واگن باید برای ماندن در ایران اقدامات لازم را در تولید محصولات مشترک انجام دهد که نخستین گام این موضوع همکاری با قطعه‌ساز ایرانی است، اما در عمل هنوز این شرکت آلمانی تعاملی به همکاری با قطعه‌سازان ایرانی ندارد و مقدمات تولید محصولات مشترک را اجرایی نکرده است. آن‌طور که ضایعی، رئیس انجمن قطعه‌سازان به خبرنگار تسنیم هم گفته «فولکس واگن هنوز تعاملی با قطعه‌ساز ایرانی برای همکاری انجام نداده است.»

بی‌رغبتی فولکس واگن در همکاری با قطعه‌سازان ایرانی در تولیدات مشترک در حالی است که وزارت صنعت اعلام کرده بود محور همکاری ما با این شرکت در تولیدات مشترک خواهد بود. با این وجود براساس آمار گمرک در حال حاضر یک هزار خودروی این شرکت در گمرک آماده ورود به کشور بوده و در انتظار رفع ممنوعیت ثبت سفارش خودرو است. این در حالی است که اگر فولکس واگن درصد ارزانی بازار ایران بود باید بیشتر از ۲۰۰ دستگاه خودرو وارد کشور نمی‌کرد، اما واردات هزار دستگاه خودرو به کشور حکایت از آن دارد که این شرکت فعلاً برنامه‌های برای ساخت داخل محصولات خود در ایران نداشته و بیشتر ترجیح می‌دهد از بازار ایران برای فروش خودروهای خود استفاده کند.

واریز ۳ میلیارد دلار به صندوق توسعه ملی

رئیس هیئت عامل صندوق توسعه ملی از واریز ۳ میلیارد دلار به صندوق در سه ماه نخست سال جاری خبر داد و گفت: از ابتدای تأسیس تا پایان سال گذشته ۲۳ میلیارد دلار ورودی شده‌وی برای طرح‌ها داریم. احمد دوست‌حسینی در گفت‌وگو با فارس درباره وضعیت منابع صندوق توسعه ملی اظهار داشت: در سه ماه اول امسال حدود ۳ میلیارد دلار از محل منابع نفت و گاز به صندوق واریز شده‌است.

رئیس هیئت عامل صندوق توسعه ملی با بیان اینکه صندوق اجازه سرمایه‌گذاری مستقیم در بازار و بخش‌های اقتصادی ندارد، گفت: نمی‌توانیم مستقیماً وارد عمل شویم و باید از طریق سیستم بانکی به فعالان اقتصادی تسهیلات پرداخت کنیم. وی در پاسخ به این سؤال که محل صندوق توسعه ملی تسهیلات دریافت کرده‌اند، بیان داشت: از اول تأسیس صندوق تا پایان سال ۹۵ بالغ بر ۳۳ میلیارد دلار مسدودی در نظر گرفته شده است.

ایران از روسیه چه می‌خرد؟

کشور روسیه به عنوان یکی از کشورهای صادرکننده به ایران در پنج ماه اول سال جاری موفق به صادرات اقلام متعددی به ایران شده است.

به گزارش ایسنا، موری بر جدول‌های وارداتی کشور در پنج ماه اول سال جاری گویای این است که این کشور بالغ بر ۲ میلیون تن کالا به ارزش یک میلیون و ۳۵۷ هزار دلار به ایران صادر کرده است. در میان این اقلام، تخته‌های فیبر بیشترین حجم صادرات روسیه به ایران را تشکیل می‌دهند. این تخته‌ها وزنی حدود هزار و ۳۹۲ تن داشته‌اند و ارزش آنها از نظر دلار بیش از ۳۶۹ هزار و ۴۳۸ دلار می‌شود. از نظر بخش باغ بر ۲۶۲ هزار و ۹۰۴ دلار بوده‌است و ارزش ربالی آن بالغ بر ۸۵۲ میلیون و ۶۲۵ هزار تومان می‌شود. الیاف سننیک، دیگر کالای صادراتی روسیه به ایران است که در پنج ماه سال جاری بالغ بر ۳۱۹ تن از آن به ارزش بیش از ۲۲۸ هزار دلار ارزش داشته‌است. ارزش ربالی این کالاها بر یک میلیارد و ۵۷۳ میلیون دلار بوده‌است. ماشین کمباین دیگر کالای وارداتی ایران از روسیه به شمار می‌رود که در این مدت وارداتی به حجم ۱۱ تن در این حوزه صورت گرفته است. ارزش دلاری کالاهای وارد شده در این بخش بالغ بر ۸۵ هزار دلار ارزش داشته‌است. ارزش ربالی این کالاها بر یک میلیارد و ۲۷۶ میلیون تومان محسوب می‌شود. همچنین انواع دوربین‌ها دیگر کالای وارداتی ایران از روسیه است که در پنج ماه اول سال جاری بالغ بر یک تن از آن به ارزش ۱۵۳ هزار و ۷۵۰ دلار و ۴۹۸ میلیون و ۷۳۴ هزار تومان وارد کشور شده است.